DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
FEBRE REMITTENTE:

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex auctoritate reverendi admodum viri

D. GULIELMI WISHART S. T. D.

ACADEMIAE EDINBURGENAE PRAEFECTI,

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI *conſenſu,*
et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICAE *decreto;*

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS,
ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

FRANCISCUS HOME, Scoto-Britannus.

Ad diem 7 Martii, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI,
Apud T. et W. Ruddimannos. M.DCC.L.

7

CELSISSIMO AC POTENTISSIMO PRINCIPI,

ARCHIBALDO

ARGATHELIAE Duci, &c. &c. &c.

Magno apud Scotos hoſpitii magiſtro hereditario;

Magni ſigilli cuſtodi;

Supremae in criminalibus curiae Praeſidi;

In civilibus Senatori extraordinario;

Regi a ſanctioribus conſiliis;

Artium liberalium Maecenati;

PATRONO SUO,

Summo cum ſtudio in perpetuum colendo:

Haſce qualeſcunque ſuorum ſtudiorum primitias,

D. D. C. Q.

FRANCISCUS HOME.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30782958

DISSERTATIO MEDICA
DE
FEBRE REMITTENTE.

"SCIENTIAE, *quas nunc habemus, nihil aliud ſunt quam* "*quaedam concinnationes rerum antea inventarum.*" Hic Verulamii aphoriſmus veriſſimus eſt: ab hoc enim fonte omnes ſcientiae arteſque proveniunt, et earum incrementa poſtea exſpectanda. Ars medica illuſtre hujus veritatis exemplum praebet. Dum ſub vexillis experientiae militabant antiqui medici, progreſſum celerem et prope incredibilem habuit medicina; ſed, duce relicto, et ſignis ad ratiocinium ſolum tranſlatis, eheu! quam ſubito iter ſupprimunt! quam vana et irrita virium oſtentatio! Tandem cordati aliqui denuo, poſt tantas tenebras, veterem ducem et diſciplinam agnoſcentes, veraque obſervatione inſiſtentes, famam meritis ſuis debitam attigerunt: inter quos *micat* Sydenhami *ſidus, velut inter ignes luna minores.*

QUANQUAM hiſce temporibus medicina multa obſervatione et experientia ditetur, multum tamen adhuc reſtat noſtro et ſequentibus ſeculis. Manca adhuc complurium morborum hiſtoria; immo aliquorum fere nulla eſt, ſaltim uti noſtris temporibus et regionibus ſeſe monſtrant. Praeclarum hujus rei exemplum habemus in Febre Remittente. Morbus continens vel Συνεχὴ antiquorum appellatus, ab hodierno remittente tantum, quantum coelum a terra, diſtat. Mortonus ſolus, quantum ſcio, hiſtoriam hujus morbi, ut in noſtris regionibus apparet, aggreſſus eſt; de ſymptomatibus, diagnoſi, et prognoſi

ſatis diſtincte ſcripſit; multa tamen deficiunt. A ratiocinio quoque ejus caveant omnes; nam miaſma, in liquido nervoſo deliteſcens, hujus morbi cauſam eſſe fingit, et, ſecundum eum, omnis fere medelae cardo in hoc domando et expellendo verſatur, ideoque poſt venae ſectionem celebratam, ſaepe praeſcribit medicamenta calida, ne deleterium ſuum ſpiritus nimis opprimeret.

Haud ab re erit, quantum huic diſſertatiunculae convenit, hiſtoriam nudam duarum conſtitutionum febris remittentis levi manu perſtringere, quae exercitum noſtrum peregre militantem vaſtabant. Prima conſtitutio ſeſe monſtrabat A. D. 1743, caſtris noſtris poſitis prope Wormaciam in Germania, ſub fine Septembris; tunc temporis dies calidi, noctesque frigidae et humidae.

Primus hujus morbi inſultus inſtar intermittentis erat. Seſe manifeſtabat primo horripilatione et tremore vago, quem ſtatim, ſpatio duarum vel trium horarum, excipiebat calor continuus, ſitis et febris ardens, quae per totam noctem durabat, ſed ſummo mane mitigabatur. Milites decepti, ſeſe intermittente correptos dicebant; ſed ſtadii febrilis durationem mirabantur. Initium morbi comitabantur haec uſitata ſymptomata, dolor capitis, oſſium, ligamentorum, nauſea, vomitus materiae bilioſae: pulſus ſemper fere celer, depreſſus, durus, et lingua mollis, humida, alba. AEger inſomnio fatigatur, diarrhoea ſaepe ſupervenit, eoque citius, quo propius ad finem tendebat conſtitutio.

Sed

Sed praecipua hujus morbi nota, qua ab aliis diſtinguitur, erat remiſſio febris ſymptomatumque; haec remiſſio quoad tempus valde regularis erat. Per totum diem nullae erant querimoniae, pulſuſque haud valde citatus, ſed, nocte adveniente, regulariter, ſine ulla frigoris ſenſatione, febris augetur, et ſymptomata adeo acerba deveniunt, ut ſaepe deliret aeger; quanquam poſtea mane pulſus periculum praetergreſſum non indicabat. Sub paroxyſmi finem aliquando ſudant, aliquando non.

Aliud quoque ſymptoma huic peculiare, nempe color ictericus in oculis, per totam cutem; immo aliquando verus icterus. Quando ſub finem morbi apparebat hoc ſymptoma, munere criſeos fungebatur, febre poſtea mitigata et retrocedente.

Morbus plerumque indicatur ſexto, ſeptimo vel octavo die ſudoribus copioſis, vel haemorrhagia narium; ſaepius febris terminatur priore, quam poſteriore, methodo. Perdurant ſudores, ſi non reprimantur, vel deficiat natura, donec febris ceſſat; quanquam ſaepe relapſum patiuntur aegri, ſi ſudores non impellantur medicamentis ſudorificis.

In altera criſi ſanguis fluit e naſo, tam copioſe, ut periculum ſubita ſanguinis emiſſione vitam perdendi aegro incutiat, praecipue quando nullum impedimentum haemorrhagiae, quanquam impenſe poſtulant, injiciatur. Poſterior criſis priore certior; nullum enim relapſum vidi poſt narium haemorrhagiam.

Uti ſexto, ſeptimo, vel octavo indicatur aeger, ita hiſce di-

ebus ad manes ſubito migrat: pulſus nullum inſtans periculum indicat, in paroxyſmum febrilem incidit, noctu moritur.

Febre ceſſante, reſtat ſaepe dolor capitis, aegrum per longum tempus fatigans, et dolores rheumatici in partibus carnoſis crurum, humeris et dorſo. Tanta eſt aliquando capitis vertigo, ut ſine lapſu ambulare non poſſit.

Saepe in febrem iterum relabitur aeger, ſine aliqua evidenti cauſa; attamen nullum ineſt periculum, ſudores enim excitati facile febrem expellunt.

Haec conſtitutio, progreſſu temporis, gradatim a remittente ad veram febrem continuam vergebat: initio enim Januarii nulla remiſſio apparebat: ſymptoma ictericum evaneſcebat quoque, et diarrhoea, initio ſaepe critica, ſub finem conſtitutionis ſemper ſymptomatica erat. Multos milites e medio tollebat hic morbus.

Symptomatibus enumeratis, nunc nos ad cauſam inveſtigandam accingimus. Cauſa enim referri debet ad rem aliquam generalem, et omnibus in caſtris communem: praefecti enim initio, aeque ac milites, correpti erant; attamen, caſtris relictis, illis melius, quam gregariis, pernoctantibus in itinere ad Flandriam, inque ſtativis, et nunquam ſub Jove frigido excubantibus; militibus vero ad praeſidia cuſtodienda ſuper muros ſtationem agentibus, priores non amplius, poſteriores per menſes aliquot, poſtquam in hiberna perventum eſt, morbo corripiebantur. Conſtitutio haec ad intermittentem febrem appropinqua-

pinquabat primo inſultu, remiſſionibus et criſi per ſudores; et quanquam, anno elapſo, epidemicae erant intermittentes circa hoc tempus, attamen nunc ne minimum harum veſtigium in caſtris, niſi inter equeſtres regios ſatellites, qui in domibus prope regem degebant, haud aëris viciſſitudini objecti, videndum erat. Ceſſabat quoque conſtitutio haec remittens eodem anni tempore quo intermittens, anno elapſo. Pro intermittente ergo ſubſtituitur remittens febris, cauſis quibuſdam intervenientibus, et ad febrem continuam magis exaltantibus. Haec cauſa mihi videtur eſſe, major humorum exaltatio, et putredo a calore caſtrenſi. Major et diuturnior calor eſt in Germania quam in Anglia, et in caſtris multo major quam in domibus. Exuruntur fere milites calore ſolis directo, vel reflexo ab arida terra; augetur quoque egregie intra parva iſta tentoria. Vidi ſaepe per magnam diei partem mercurium ad centum et tres gradus thermoſcopii Farenheitiani aſſurgere, et in hiſce ipſis tentoriis dormientes milites. A fide digniſſimo comperi, ſemel ſe mercurium in centeſimo et decimo gradu ſtare, obſervaſſe, et militem ibi febre laborantem: gradus ſane caloris omnes obſervationes ſuperans, et in quo nullus crederet hominem vitali aura frui potuiſſe. Hoc calore febris excitatur per totum diem, donec gratum noctis frigus adventat.

Experimento hanc veritatem firmavi: militis in aprico loco ſtationem agentis pulſus octoginta quinque pulſationes unius minuti ſpatio, attamen, nocte adventante, nonniſi ſeptuaginta perfecit. Calor ergo ad majorem putredinem noſtros humores advehit, et maximam aptitudinem ad motus febriles praebet; cauſaque febris certiſſima, ſi impediatur perſpiratio Sanctoriana.

 ctoriana.

ctoriana. Quo enim particulae ſanguinis acriores, eo minor retentio laedit.

Sub finem Septembris multae pluviae decidebant, per diem egregie calebat, per noctem frigebat; inter calorem diei et frigus noctis differentiam triginta ſex graduum ſaepius vidi. Winteringhamus, in ſuo commentario noſologico, refert deſcenſum mercurii a ſeptuageſimo quinto, ad quinquageſimum ſextum, ſpatio quadraginta octo horarum: tam ſubitam differentiam admiratur, et pro cauſa ſequentium morborum habet. Quanto major eſſet illi admiratio, ſi noſtris in caſtris celeres mutationes vidiſſet. Noctes quoque egregie humidae, calore diei ſurſum magna quantitate particulas aquoſas elevante; ſaepius enim obſervavi hygrometro meo aërem humidiorem eſſe per noctem ſerenam, poſt calidum diem, quam in maxima pluvia.

Hisce enim cauſis, viz. maxima humiditate, et ſumma differentia inter calorem diei et noctis, ſecretio humorum maxime exaltatorum per cutem impediebatur, ſanguis inflammabatur, febriſque talis apparebat.

Causa expedita, reſtat nunc explicare humiditatis operationem in corpus humanum, et ex ejus effectu febrem cum remiſſione eruere; ſed quia avia medicinae peragro loca, nullius ante, quantum ſcio, trita ſolo, juvat haec inter quaeſita ponere.

In ſymptomatibus a febri deducendis nulla difficultas, ergo nonniſi icterico ſymptomati inſiſtendum, quia peculiare huic morbo,

morbo, et raro in aliis febribus conſpiciendum. Bilis eſt inter maxime exaltatos humores noſtri corporis, ergo credibile eſt eam ex maxime exaltatis fieri, quo major horum portio, eo, ceteris paribus, plenior ſecretio; attamen fieri poteſt, quod tanta quantitas ſecernatur, ut per ductus haud exire poſſit: ergo pars regurgitat, ejiciturque ſupra cutem.

Haec ratio hujus ſymptomatis mihi eſſe videtur. Obſervatio quoque magnae bilis quantitatis in ventriculum et inteſtina ejectae, per totum morbi decurſum, hoc ratiocinium confirmat. Magna haec ſecretio magnam quantitatem cum ſanguine circulantem demonſtrat. Obſervatione dignum eſt, quod jecur ſemper integrum, ſine ulla evidenti obſtructione vel ſchirroſitate, inveniebatur, quando inciſa erant cadavera mortuorum, hoc viſcere ſemper diligenter explorato.

Nunc ad methodum medendi progredior, quam mihi, quaſi digito, monſtrabat diverſa morbi terminatio, vel criſis, per narium haemorrhagiam vel ſudores. Venam ſecare in initio vix auſus ſum, ob pulſus depreſſionem; attamen, poſtquam ſanguinem tanta quantitate e naribus fluere, febremque tollere vidi, periculo facto, optimum ſucceſſum habuit venae ſectio.

Haud concipi poteſt, quantae ſordes ſemper deponantur in primis viis, durante hujus morbi curſu, ut ſimile in alio morbo haud videre liceat. Antea dictum fuit, quod magna ſumme exaltatae bilis quantitas in corpore formatur, ut cutis colorem ictericum induat; hujus pars in ventriculum et inteſtina ejicitur, excitatque vomitum et diarrhoeam. Ergo ſumma expellendi

lendi hos humores noxios neceſſitas eſt vomitu repetito, et purgantibus lenioribus. Haec effectus optimos habebant.

Sudores in hoc morbo oriebantur critici, qui febrem mitigabant; ſed, fortaſſe viribus vaſorum deficientibus, interrupti erant. Hi anſam methodo ſudorificae praebebant. Sudoribus obrumpentibus, praeſcribebatur decoctum ſerpentariae, quo nihil melius huic intentioni reſpondebat. Ad hoc opus potius cum aceto, quam aqua, coquere vellem, quia certius ſudat, et non tantum calefacit. Potus, durantibus ſudoribus, optimus erat ſerum cum aceto, pro vino, factum. Hac methodo, ſudante aegro viginti vel triginta horas, donec febris omnino ceſſat, immo poſtea, curantur optime remittentes, uti ſaepius expertus ſum. Sed non ſufficit ad hoc opus ſudatio per paucas horas, febris enim recrudeſcit cum majore impetu, uti ſaepius experientia didici, quia, liquidiſſimis ſanguinis partibus eductis, particulae remanentes magis obnoxiae ſunt inflammationi, ſi aliqua materia relinquitur apta ad hoc opus: ergo cautela haec valde neceſſaria, uti ſudores promoveantur per horas aliquot poſt febris ceſſationem.

Nunquam ex uſu ſalium refrigerantium aliquid boni proveniebat: ſaepe diarrhoeam citius inducebant augmentabantque. Corticis Peruviani periculum feci in remiſſionibus, qui aliquando bene, aliquando male, cedebat. Quia adhuc in pulſu aderat febris tempore remiſſionis, non auſus ſaepe hoc remedium proponere, praeſertim uti cutis poſtea arida et lingua torrefacta deveniebat.

Ab

Ab omnibus obſervatum erat, quod ne minimum quidem in conſtitutionis initio effectum habuerunt epiſpaſtica; attamen, poſtquam in continuam febrem vergere coepit, ſuos habebant uſitatos effectus.

Inter omnia ſymptomata nihil magis quam inſomnium aegros vexabat. Ad hoc ſymptoma tollendum Pil. Matth. praeſcribebam, ſine ullo ab opio pravo effectu. Contra ſemper poſt ſomnum melius ſe habent, ſudoribus lenibus ſaepe requiem comitantibus. Obſervatu dignum eſt, pillulis hiſce in noſocomio omnino conſumptis, opium crudum horum loco ſubſtitutum eſſe, neque unquam minimum ex illo periculum, reſpectu febris, obſervatum.

Ad capitis vertiginem, poſt febrem, nihil magis convenit quam opium. Ad capitis dolorem, qui remanet ceſſante febre, in hac conſtitutione nullum remedium invenire potui: omnium remediorum, quae ad hoc ſymptoma tollendum expertus ſum, ſal C. C. optimos ſucceſſus habuit. Quoad ceteros per totum corpus dolores, unguenta rheumatica conveniebant.

Symptoma ictericum ſemper ex ſe poſt morbum evaneſcebat ſine ullo adhibito remedio.

Descripta hac conſtitutione, reſtat altera, quae anno quadrageſimo octavo, ultimo noſtrae militiae in Flandria, accidebat. Æſtas praegreſſa calidiſſima erat. Caſtris ad finem Junii relictis inter pagos ruſticos prope Sylvam Ducis (*Boiſleduc*) diſpertiti fuimus. Medio Julii orta eſt remittens febris, praeci-

pue inter equites, qui propius ad Sylvam Ducis ſiti erant. Totus circa urbem ager paluſtris. Nullus morbus, quantum ſcio, unquam inter homines tam epidemice graſſabatur, quam hic inter equites Anglicanos. Totam turmam, *Grays* dictam, ne uno fere excepto, corripiebat, tanta erat hujus contagii vis. Attamen feliciter periculum non numerum aegrotantium aequabat, et vis morbi haud pari paſſu procedebat cum viribus contagii. Cauſa, quanquam generalis, vix morbum valde lethalem producere valebat. In noſtra turma, (*Cope's dicta*) etſi in ea morbus hic non adeo ſaeve graſſabatur, ducenti aegri erant, ex his octo ſolummodo ad inferos migrabant.

Historia hujus morbi ita ſeſe habet. Oſcitatio, pandiculatio, horrores, tremores, vagi dolores per totum corpus agmen ducunt. Sequitur calor febriſque. In primo febris inſultu delirat ſaepe aeger, decidit in terram, ibi manibus et pedibus repit, vociferat, comoediamque valde ridiculam agit. Adeſt ſitis, vomitus, bilis viridis, dolor capitis, dorſi et articulorum. Regio ventriculi dolet, et in tumorem elevatur. Hoc ſymptoma ſemper intio conſtitutionis obſervatum fuit, nunquam fere in fine. Sanguis detractus ſuperne pallide rubebat, inferne fere nigrebat. Aëreae bullulae in ſuperficie plurimae erant. Minor ſeri magis fuſci coloris portio, et minor globulorum rubrorum cohaeſio, quam in ſano ſanguine. Morbum, ſolo ſanguine conſpecto, cognoſcebam. Venter initio conſtitutionis conſtipatus, ſed ſub finem oriebatur diarrhoea ſymptomatica. Pulſus celer, nunquam fere plenus vel durus.

Sed ſymptoma hujus morbi characteriſticum eſt remiſſio, quae

quae accidit ſecundo die, tertio, &c. immo octavum aliquando praeſtolatur.

Ex ſexaginta tribus prioribus aegris, viginti tres intermiſſionem habebant ſecundo die, quindecim tertio, tredecim quarto, octo quinto, tres ſexto, unus ſeptimo, unuſque octavo. Ante hoc tempus febris erat continua, ſed, aegro plerumque parum ſudante, omnia ſymptomata cum febre mitigabantur, paroxyſmus febrilis vel unoquoque die, vel ſecundo, adveniebat, vel irregularis erat. Ex ſexaginta tribus prioribus aegris octodecim irregulares erant, duodecim unoquoque die, et ceteri ſecundo quoque die, inſultum febrilem patiebantur.

Magna inter diverſos aegros pulſuum varietas, in paroxyſmo variatio eſt ab nonaginta ad centum et decem pulſationes ſpatio unius minuti. In remiſſione a pulſatione fere regulari ad nonaginta pulſationes eodem tempore.

In paroxyſmo calor vix unquam ſuperat gradum centeſimum quartum thermometri Farenheitiani.

Paroxysmum febrilem antecedit aliquando frigus tremorque, ſed ſaepius nullum. Acceſſio febris plerumque accidit, nocte adventante. Poenas dat ſaepe pro remiſſione aeger, quia febris cum majore vi eum adoritur, caput ſaepe petit, et per totum paroxyſmum delirium excitat.

Urina in primis diebus et paroxyſmo tenuis, pallida et copioſa redditur, nunc tincta contentis rubet, et in remiſſione ſedimentum

mentum ſaepe deponit. Hic morbus vel exit in intermittentem, vel in mortem: poſt paucos paroxyſmos, ope ſudorum et urinae ſaturatae, in veram febrem intermittentem degenerat: in hac intermittente deficit ſaepe ſtadium primum frigoris, ſed in nulla alia re differt. Raro ultra quartum decimum diem durat, ſed tota febrili materia, ſudoribus et urina, conſumpta, tandem deſinit hic morbus.

Mortalis hujus febris ſtatus paroxyſmus eſt. Inopinate periculum advenit, ſubitoque moritur aeger. Nihil magis miratu dignum in tota medicina, quam haec tragoedia. Aliquando in ſuo proprio curſu advenit paroxyſmus, aliquando poſt remiſſionem, immo intermiſſionem quatuor vel quinque dierum, quando nihil tale exſpectatur. Cerebrum immediate tactum eſt. Nihil ſentiunt, nihil loquuntur, taciti jacent, gemitumque aliquando emittunt. Nihil deglutire poſſunt. Faeces inſciis elabuntur. Pulſus initio eſt mollis, vix depreſſus, neque inſtans periculum indicans. Attamen reſpiratio celeris, impedita, et ſpiritus creber certiſſimum imminentis mortis ſignum praebent. Pulſus cito poſt ea mutatus, nunc tenuis, depreſſus et tam celer, ut vix numerari poſſit: obrumpunt ſudores frigidi, moritur. Bis vidi in hoc ipſo ſtatu mortali intermiſſionem plenam a febre et omnibus ſymptomatibus per horas octo; ſed poſtea eodem modo corripiebantur. Durat per viginti vel triginta horas, antequam mors advenit. In ſimilem paroxyſmum ante mortem omnes incidebant, neque cum his ſymptomatibus ullum vidi ex hoc paroxyſmo elapſum.

Quanquam hujus morbi deſcriptio tam regularis data, attamen

tamen nullus magis varius magiſque incertus. Quanquam plerumque incipit uti febris continua, et deſinit in intermittentem, attamen ſaepe ſecundo die remittit, et, paucis diebus elapſis, in veram malignam febrem continuam terminat. Paroxyſmus aliquando perdurat tribus vel quatuor diebus, et cum hoc paroxyſmo ſolvitur morbus.

Durante et elapſo morbo, aeger dolore capitis ſaeviente excruciatur. Quinque hujus conſtitutionis ſeptimanae elapſae erant antequam apparuit hoc ſymptoma. Primo a cortice Peruviano oriri conjiciebam, ſed poſtea ortum a morbo, non a medela, agnoſcebam. Per plurimas ſeptimanas, febre ceſſante, durabat hoc ſymptoma.

Irruptio puſtularum ſaepe poſt morbum apparet, inſtar ſcabiei: poſt morbum tumores hydropici in ventre, cruribus, pedibus et tota membrana cellulari ſequuntur. In hiſce collectio aquae tam ſubita eſt aliquando, ut foeminam ex aquae abundantia perire decimo die ab iſta febre mihi contigerit videre.

Post morbum aliquando febre hectica, ſudoribus nocturnis comitantibus, depaſcitur, in qua ſaepe centum pulſationes in uno minuto perficit pulſus ſine ulla querela.

Post longum tempus parvam mutationem obſervavi in convaleſcentibus, eadem hora qua inſultus febriles adveniebant. Saepe relapſum patiuntur convaleſcentes a minima irregularitate, vel aëris humiditate, et hodie impreſſionem hujus morbi plurimi adhuc ſentiunt.

Coeli variationes a calore ad frigus, et vice verſa, maximam in ſymptomatibus variationem efficiebant. In aëre calido ſymptomata ſaeviebant, magiſque vergebat morbus ad febrem continuam. In aëre temperato mitiora erant ſymptomata, et magis ad intermittentem appropinquabat. Has mutationes ſaepe, durante conſtitutione, obſervabam.

Sub finem Septembris haec conſtitutio egregie mutabatur: Remittens febris gradatim in intermittentem mutabatur: delirium, quod in primo inſultu hanc conſtitutionem comitabatur, non amplius durat.

Dolor in regione ventriculi nunc non ſentitur: quartanae intermittentes graſſari incipiunt. Menſe Decembris nullae remittentes, paucaeque intermittentes apparebant.

Inter priorem deſcriptum morbum et hunc magna aderat ſimilitudo; ſed in hoc pulſus neque tam depreſſus, neque durus, neque criſis unquam per narium haemorrhagiam, una vice excepta, eveniebat: prior nunquam in intermittentem febrem terminabat, poſterior, niſi impediente morte, ſemper. Prior conſtitutio gradatim in febrem continuam evehebatur, poſterior gradatim in febrem intermittentem deprimebatur.

Enarratis ſymptomatibus, ſequitur ut cauſam hujus febris inveſtigemus. Vix inter milites, qui quindecim millia paſſuum ab Sylva Ducis aberant, conſpiciebatur hic morbus: ergo cauſa haud ſubtilis eſſe poteſt. Quo magis appropinquabant Sylvam Ducis, eo magis ſaeviebat morbus. Patet ſedula ſitus

ſitus examinatione, numerum aegrorum eſſe in eadem proportione cum humiditate ſitus aëriſque. Hoc obſervatur non ſolum in genere, ſed etiam in diverſis ejuſdem turmae locis, immo in diverſis domiciliis ejuſdem pagi, ubi terra parum elevatur, ibi pauci corripiuntur; ubi deprimitur, multi. Una pars noſtrae turmae ab altera diſtabat tria millia paſſuum. Ea quae prope paludem ſita erat, multo majorem aegrorum numerum habuit, quam ea quae a paludibus diſtabat. Sed, ut extra omne dubium ponatur haec quaeſtio, tabulam exactam humiditatis ſiccitatiſque aëris ſemper ſervabam, hygrometro ad hoc opus facto: diem quoque, quo unuſquiſque aeger corripiebatur, notabam: haſce obſervationes forte fortuna poſtea conferens, numerus aegrorum exacte humiditati aëris reſpondebat; a vigeſimo nono Junii, ultimo noſtrae militiae die in caſtris, ad duodecimum Julii ne unus quidem ullo morbo correptus fuit. Durante hoc tempore neque tam humidus, neque tam ſiccus, quam in tentorio meo, aër erat. Sub veſperem duodecimi hygrometer aërem humidiſſimum oſtendebat. Ab hac ipſa nocte incipiebat haec conſtitutio, et tres milites remittente correpti erant. Aëre valde humido per octo dies exiſtente, multi quotidie in hunc morbum incidebant. Decem ſequentes dies ſicciores, numeruſque quotidie correptorum diminuebatur. Duo ſequentes dies valde humidi, ideoque magnum aegrorum incrementum. Ita pari paſſu morbus cum aëris humiditate, non oculis ſed inſtrumento menſurata, procedebat, quantum mihi licebat obſervare. Ideo eadem aëris qualitas, nempe humiditas, quae inſtrumentum movebat, corpora noſtrorum militum afficiebat. Quam ſolido fundamento, quam certa obſervatione, innititur inveſtigatio cauſae hujus febris remittentis!

Solis

Solis defectio inter cauſas hujus morbi ab aliquibus habebatur, ſed non cauſam primariam eſſe abunde ex hoc patet, quod morbus duodecimo die incipiebat, illa vero quarto decimo conſpiciebatur. Attamen ut humiditatem augmentaret, haud ſanae philoſophiae incongruum videtur. Si lunae ſoliſque conjunctiones tantam marinarum aquarum molem movent, quare non quoque movebunt noſtram atmoſphaeram octies centies leviorem, humiditatemque in ea natantem ad ſe attrahent, quae iterum in terrae ſuperficiem decidet, ſeparantibus ſeſe hiſce corporibus. Obſervatio quotidiana coeli mutationum hanc conjunctionem ſequentium, hoc probare videtur.

Alia quoque enumerabatur cauſa, nempe, mutatio dietae a carne ad ruſticorum dietam tenuem ex herbis, lacte ebutyrato, etc. Haec non cauſa primaria, quia illi, qui non cum ruſticis comedebant, aeque ac alii, immo ipſi ruſtici, morbo correpti; attamen corpus aptius hae cauſae reddere poſſunt, quo facilius ab humiditate afficiatur.

Retenta in hoc aëre humido perſpiratione, ſanguis inflammatur, cor arteriaeque ſtimulantur, citiuſque ſe contrahunt; ergo oritur febris cum omnibus ſuis ſymptomatibus. Delirium eſt inter primaria ſymptomata, quia vaſa cerebri tenera non poſſunt tantam retentae perſpirationis quantitatem, tamque vitioſam, tolerare, ſine ſummo incommodo. Ab eadem cauſa inſomnium provenit. Ab exaltatis et retentis humoribus magna bilis quantitas ſeparatur, in ventriculum abunde ejicitur, ibique dolorem et tumorem creat.

Hi humores exaltati, ſi inteſtina petant, diarrhoeam ſymptomaticam excitant. Si vis naturae vim febris ſuperet, tunc in intermittentem degenerat: ſi ab ſanguinis inflammatione proſternantur vires vaſorum, tunc morbus mutatur in veram febrem continuam peſſimi generis, quia ruinis virium ſuperſtruitur. Non itaque mirum eſt, ſi paroxyſmus antea deſcriptus tam ſaepe exitialis ſit.

Prognoſis et paroxyſmo et remiſſione dependet. Quo ſymptomata in priore mitiora, et major a febre immunitas in poſteriore, eo magis favorabilis prognoſis: quo ſaeviora ſymptomata in paroxyſmo, et febris major in remiſſione, eo periculoſior. Brevis remiſſio indicat quoque periculum. Si urina, antea rubra, nunc tenuis evadit, in diſcrimine aeger eſt. Caveat medicus qui in nullo verſari periculo aegrum declarat, quia omnia ad votum ſuccedunt. Fallax enim eſt hic morbus. Hodie omnia favorabilia, et fortaſſe per quinque dies fuerunt, nulla exiſtente febre, nulliſque querimoniis; attamen morti inevitabili paucis abhinc horis aeger condemnatur. Sydenhamus, incipiente ſecunda intermittentis conſtitutione, dicit, "Magis indies "ad continuarum ſpeciem accedens, tacto cerebro tandem "haud paucos extingueret." Loquitur ibi de intermittentibus, ſed ad remittentes, uti videtur, appropinquabant. Hinc non ſemper verus eſt hic Hippocratis aphoriſmus 43. ſect. iv. "Quocunque autem modo febres intermittunt, quod ſine pe"riculo ſint, ſignificat."

Medela hujus morbi in diverſo ſtatu diverſas indicationes requirebat.

Indicatio in ſtatu febris continuae vel remittentis erat, ut ad intermittentem reduceretur; in ſtatu febris intermittentis, ut omnino morbus tolleretur. AEquilibrio inter vires naturae et morbi ſervato, per ſe in veram intermittentem degenerabat.

Ad medelam me accingens, dubius haeſi, an evacuationibus inſiſtere, an omnino omittere, oporteret. Haud erubeſcens confiteor poſtremam rationem prius ſecutum fuiſſe, adductum ſimilitudine hujus morbi ad intermittentes, et gravi Sydenhami ſententia; dicit enim, "Quod, in initio ſecundae conſtitutio-" nis, primus inſultus apoplexiae ſimilis erat, a vi febris, ca-" put petentis." In hoc caſu omnes evacuationes vetat. Initio ejus ſententiam ſecutus ſum, ſed cito errorem perſpexi, evacuationumque neceſſitatem inveni. Venae ſectione celebrata, ſeveriora ſymptomata evanuerunt, morbuſque citius ad intermiſſionem perductus fuit. Neque magis juſtae theoriae, quam praxi, conſentaneum eſt: primo, quia vis morbi retunditur, ut non caput cum tanto impetu petat, deliriumque ibi excitet. Secundo, ſudores, ſi non copioſi, melius promoventur, et generales deveniunt. Tertio, nullius pretii objectio eſt, quia remittens eſt ſimilis intermittenti, quando conſideratur, quod venae ſectio ſaepe in his convenit.

Quousque pulſus plenitudo requirit, celebranda eſt, ita ut aliquando tribus vicibus venam ſecare neceſſe eſſet, attamen ſemel plerumque ſufficiebat.

Summa erat neceſſitas evacuandi materiam bilioſam in primis viis depoſitam: vomitu purgantibuſque perficiebatur. Quando

do primis momentis delirabat aeger, vidi delirium ſolvi vomitu naturali ſuperveniente. Hac de cauſa videtur, quod irritantis et fere cauſticae bilis magna quantitas promovet delirium, ſi non originem praebet. Ergo quamprimum vomitus requiritur. Sed qui non eum ſuam poteſtatem ultra primas vias exercere exiſtimat, adhuc in cunabulis medicinae verſatur. Vis ejus mechanica omne corpus concutiens, poros aperiens, haud contemnendos in febribus effectus habet. Hinc ſaepe ſudores promovebantur, quibus morbus penitus ſolutus fuit, vel ad intermittentem citius adducebatur.

Alia methodus primas vias evacuandi perficiebatur purgantibus, ſi alvus conſtipata erat. Experientia confirmavit, quod aloës remedium ad hoc opus efficaciſſimum eſt.

Haec regula, ventriculum et inteſtina bene et ſaepe depurandi, eſt una e praecipuis in hoc morbo, ergo nunquam negligi debet.

Epispastica, quamvis non morbum tollebant, attamen egregios habebant effectus in remiſſione ad intermiſſionem convertenda. Vis paroxyſmi parum minuebatur, attamen ſequens remiſſio magis vacabat febre, ſiti, et omnibus doloribus.

Conveniebant quoque acida et nitroſa. In hoc morbi ſtatu tota intentio erat, ut ad intermiſſionem reduceretur morbus. Sydenhamus in ſecunda conſtitutione dicit, "Quando "ad febres continuas appropinquant, et remiſſio non niſi par-"va eſt, corticem Peruvianum in hoc ſtatu praeſcribi debere."

A magno illo viro diſſentire mihi liceat, neque unquam hujus conſilii auctor eſſem, ut cortex in pulſu febrili proponatur, quia ipſe in hac re plura vidi ex illo incommoda. Aliquando febris devenit continua et peſſimi generis, quanquam paroxyſmi ſiſtuntur; ſaepe evenit quod pulſus febrem retinet indomabilem, cum arida cute, per aliquot ſeptimanas, haud immediate lethalem, ſed vix medicinis ſuccumbentem.

Ab hac erronea praeſcribendi methodo, cortex ſine cauſa culpatur, et ab hac, infamia ejus apud multos progreſſa. Ergo tractanda eſt uti febris continua, antedicta methodo, et expectanda intermiſſio, quae ex indole hujus remittentis eveniebat nono vel decimo die. Quando pulſus ſine febre erat, ingerebatur cortex, qui certiſſime morbum tollebat.

Elix. vitriol. medicam. amar. et equitatio ſanitatem firmant.

Methodi ſudorificae periculum quoque feci. Aliquando paroxyſmus unus vel alter hoc modo ſiſtebatur, ſed ſemper fere quatuor diebus reveniebat. Aliquando hac methodo morbus magis ad febrem continuam vergebat, ideoque deſiſtebam.

In mortali paroxyſmo antea deſcripto, medicina, uti mihi videtur, nihil perficit; mortis enim praenuncius eſt. Multum incaſſum tentatum, neque citus febris ſymptomatumque progreſſus ullum ex illo exitum ſperare permittit. A capite tam cito affecto, et ſequente diarrhoea, a priore certe concludendum erat, quod cerebrum inteſtinaque inflammata fuerunt.

AEger unus, poſt intermiſſionem quinque dierum, nullo vexatus ſymptomate, levi diarrhoea excepta, mane hoc paroxyſmo correptus, tacto cerebro, ante noctem ad plures migrabat. Aperto cadavere, nulla in cerebro vel cerebello inflammatio, neque inteſtina a ſuo naturali colore mutata. Tantum valet ratio noſtra. In fluidis inhaerere omnis hujus morbi cauſa videtur.

In duobus aegris hoc paroxyſmo correptis, intermiſſio erat paucis horis ante mortem ab omni febre ſymptomatibuſque. An cortex magna quantitate hoc tempore ingeſtus aliquam attuliſſet utilitatem? experimentum certe feciſſem; ſed nunquam ſuſpicabar paroxyſmum reverſurum. Haud pejorem exitum habuiſſet morbus.

Restant ſymptomata quaedam tollenda vel minuenda, quae aegrum, durante vel ceſſante morbo, excruciabant. Dolor capitis revera huic morbo familiaris. Hoc ſymptoma tam grave eſt, ut dies noctesque aegrum excruciet, aliquando in anteriore, aliquando in poſteriore capitis parte ſitum. Epiſpaſtica parva temporibus applicata omnino tollebant. Saepe antea expertus fueram, dolorem capitis minui parva inflammatione in temporibus excitata, applicatione exterioris pellis citri ad haec loca, cogitabamque, ſi majorem inflammationem ibi excitare poteram, majus beneficium conſecuturum. Epiſpaſticis experimentum feci, et res ad votum ſucceſſit: quinquaginta enim hoc ſymptomate laborantes paucis horis liberabam. Vix credibile quanta vis hiſce ineſt, ſpatio enim quatuor horarum tollitur hoc ſymptoma excrucians, quod aliter per plurimas ſeptimanas

ptimanas duraviſſet. Saepius aufugiebat hoc ſymptoma, parvis epiſpaſticis temporibus applicatis, quando ne hilum quidem profecerunt epiſpaſtica magna inter ſcapulas applicata. Experientia reiterata comperi, quod quo propius ad locum affectum applicantur epiſpaſtica, eo meliorem effectum habent.

Saepe evenit ut tota membrana celluloſa, immo abdomen, aqua impleatur. AEger poſt remittentem hydrope laborabat, ſed, ſuperveniente diarrhoea naturali, ab aqua omnino liberatus fuit. Hic natura ipſa methodum medendi demonſtrat. Sed plerumque, propter imbecillitatem, hanc viam ſequi haud auſus fui.

Egregie proficiebant ad aquam tollendam inciſiones ad pedes, per quas aqua gradatim effluebat tota, non ſolum e membrana cellulari, ſed etiam ab abdomine, uti vidi. Hoc ſine virium jactura perficitur, corroborantibus eodem tempore propoſitis.

Nihil febre hectica magis curatu difficile in arte medendi ſcio. Eſt error aliquis in diaeta, vel intempeſtivus corticis uſus, qui hanc febrem excitat. Nullas habent querelas, nullum patiuntur dolorem, ſola adeſt ſitis pulſuſque celer : hac febre impeditur omnino reſtitutio ſanitatis. Ad hanc tollendam conducebant repetitae ſanguinis miſſiones parva quantitate, et epiſpaſtica ſaepius repetita.

Quoad medicinam prophylacticam obſervatum erat, quod milites corripiebantur in majore proportione, quam centuriones,

nes, quod temperati citius, quam bibaces, vim morbi ſentiebant. Plurimos ſcio ab hoc morbo ſervatos cortice cum amaris. Conveniebant quoque lene exercitium, vinum rubrum, balneum frigidum, fumataque nicotiana. Caveant omnes a nocturno aëre, praecipue matutino, et ab iſto potu, *Punch* appellato.

Nunc pauca ſub ſpecie quaeſtionum veniunt, de quibus non adhuc mihi certe conſtat.

Quaeſt. 1. An humiditas omnium remittentium intermittentiumque febrium cauſa ſit? In hiſce duabus deſcriptis conſtitutionibus, praecipue poſtrema, clare patet humiditatem harum remittentium veram cauſam fuiſſe. Annon ſequitur, quod aliarum cauſa ſit? Eadem in aëre humiditas ortum praebere videtur intermittentibus, quia 1. Veniunt temporibus anni humidiſſimis, nempe, vere et autumno. 2. Aufugiunt temporibus ſicciſſimis, nempe, hyeme et aeſtate. 3. In locis aquoſis, paludoſis, Flandria, Hollandia, Zelandia, Eſſexia, Cantia, comitatu Lincolnienſi, ſemper habitant. Dolendum eſt, quod humiditas aeque ac calor non ſemper menſuratur ope hygrometri, quia haud minores in noſtrum corpus effectus habere videtur.

Quaeſt. 2. An ſola inter remittentes et intermittentes differentia proveniat a colore praeterito vel praeſenti? Hi morbi, uti videtur, ab aëris humiditate proveniunt, cauſaque ergo debet eſſe, qua major febris in uno, quam in altero, oritur. In hiſce duabus conſtitutionibus deſcriptis, calor praegreſſus maximus

ximus erat, quo humores noſtri ad majorem putredinem advehebantur; ergo major aptitudo ad motus febriles. Obſervationes quoque Winteringhami in ſuo commentario Noſologico hanc ſententiam quoque confirmant, nam calida tempeſtas decimi ſexti anni, decimi ſeptimi, decimi octavi, decimi noni remittentes producebat. Annus vigeſimus non egregie calebat, ergo graſſabantur intermittentes et remittentes; aeſtas vigeſimi primi frigida, humida et pluvioſa intermittentes ſolas habebat. Ergo ad intermittentes producendas convenit humiditas, ſed ad remittentes non ſolum requiritur humiditas, ſed certus caloris gradus.

Quaeſt 3. An humiditas operetur fibras noſtras relaxando? Quomodo agat in noſtrum corpus ad morbum producendum humiditas, haud tam facile dictu eſt, neque ab aliquo tentatam explicationem adhuc ſcio. Quaeſtio accuratam diſquiſitionem meretur. Aquae effectus eſt, ut, quando partes animalium pervadit, particulas conſtituentes a ſe dimoveat, attractionem minuat, fibraſque ex hiſce particulis conſtitutis longiores faciat; ſed hic non ſiſtit; impedit quo minus ſe reſtituant hac naturali elaſticitate qua pollent. Fibra enim elongata iterum ſuum locum recuperat, dum nihil impedit, ſed particulae hae aquoſae non permittunt. Hoc facile experimento patet in corio et inteſtinis felis aridis. Non tantum effectum in naturali quam in arida fibra poteſt habere aqua, attamen quantum ſufficit ad vigorem earum diſtrahendum, ſed quo ſubtilior et quo magis comminuta aqua, eo fortior ejus vis. Omnibus notum eſt, quantam relaxandi poteſtatem fomentationes habent, ſed pars non in fomentationem immittitur, lana enim in viribus

ejus

ejus imbuta et fere ad ſiccitatem preſſa partem morboſam circumdat, et particulas ejus avolantes cum illa communicat. Vapor aquae, cum parte communicatus per fiſtulam, plus mihi videtur relaxare, et majores effectus praeſtare, quam methodus praecedens. Saepe enim celeriorem progreſſum una hora vapore aquae feci, quam quatuor horis fomentatione. Humiditas aëris in hiſce aquoſis particulis, per atmoſphaeram volitantibus, conſiſtit; ergo effectus antea deſcriptos praeſtabit. Corpus enim humanum, in aëre humido degens, ſemper fomentatur aquoſis iſtis particulis, magis magiſque relaxatur, donec cum ſanitate haec relaxatio haud amplius conſiſtere poteſt.

Quaeſt. 4. ANNON e vi fibrarum diminuta ſequitur impedita perſpiratio Sanctoriana? Sanitas hominum extruitur perſpiratione inſenſibili. Quantitatem et normam hujus excreationis primus Sanctorius in Italia invenit et ponderavit. Dolendum eſt quod nuda ſua experimenta non mundo propoſuiſſet, ſine futili illa et erronea ratiocinatione quam ſaepe amplectitur. Dicit quod aër externus, per arterias in profundum corporis penetrans, poteſt reddere corpus levius et gravius; levius ſi tenuis et calidus, gravius ſi craſſus et humidus ſit. In ſexto, *ſect.* 2. aqua gravior et aër coenoſior et ponderoſior convertunt inſenſibilem perſpirationem in ichorem, qui retentus et deinde non reſolutus magna ex parte in cachexiam faceſſere ſolet. In octavo, *ſect.* 2. in coenoſo prohibetur perſpiratio, meatus implentur, ſed non denſantur, fibrae laxantur, non roborantur, et pondus perſpirabilis retenti laedit et ſentitur. In proximo non ſolummodo dicit quod perſpiratio retinetur aëre coenoſo, ſed quod fibrae etiam laxantur. Experientia ergo

teſtatur

teſtatur quod humiditate perſpiratio impeditur: quomodo fiat, videamus. Haec ſecretio inſenſibilis provenit ex vaſis minimis hiantibus in cute: ut materia haec ſubtilis promoveatur in vaſis, et ex corpore expellatur, neceſſario requiritur vis et actio quaedam in ipſis vaſis; ſed haec vis elaſticitate fibrarum dependet, quae minuitur humiditate aëris; ergo retinebitur materiae perſpirabilis portio ad ſanguinem inflammandum, morbumque ſui generis producendum. Ad hanc rem firmandam teſtor experientiam; pulſus enim meus pulſationes ſeptuaginta ſex perficit ſpatio unius minuti, aëre ſicco; ſexaginta ſeptem ſolummodo, aëre humido, uti periculo ſaepius facto comperi. Fortaſſe quoque in prima fortius quam in ſecunda tempeſtate pulſat, ſed nullam virium certam menſuram habemus. Hinc ratio facillime patebit, quare die coenoſo corpus gravius ſentitur, mens vacillat, ingeniique acies hebeſcit.

Quaeſt. 5. Annon a fibra laxa perſpirabilique materia, ſumme exaltata et retenta, rite fluat febris certis temporibus remittens? Nihil magis veritatem cauſae demonſtrat, quam facilis ſymptomatum deductio ab hac ipſa cauſa. Perſpirabilis materia retenta et laxa fibra originem tali morbo praebere valent. Quando febris a retenta perſpiratione oritur, cor arteriaeque cum majore impetu et velocitate, quam ante, ſeſe contrahunt. Ab hac vi reſiſtentia cutis, antea humiditate relaxata, ſuperatur, materiaque febrilis per vias cutaneas ſecedit. Attamen tantam ſanguinis inflammationem vis vaſorum ſuperare non valet; ergo febris adhuc remanet, ſed non tanta quanta antea. Eadem

rema-

remanente relaxatione, iterum impeditur perſpiratio, iterum redit paroxyſmus, iterumque in ſudoribus terminat. Hinc oriri videtur febris remittens.

Sed haec omnia, ea qua par eſt modeſtia et diffidentia, Profeſſorum judicio ſubjiciuntur. Morbi hujus pro virili obſervati hiſtoriam deſcribere, a propoſito haud alienum fore putavi; praecipue cum in hoc celeberrimo medicinae emporio ſummum gradum ambientibus ſolenne ſit peritiae ſuae ſpecimen aliquod edere.

F I N I S.

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

CHOLERA.

8

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
CHOLERA:

QUAM

ANNUENTE DEO O. M.

EX AUCTORITATE REVERENDI VIRI

D. GULIELMI WISHART S. T. D. ACAD. EDIN. PRAEF.

NEC NON AMPLISSIMI SENATUS ACADEMICI CONSENSU
ET NOBILISSIMAE FACULTATIS MEDICAE DECRETO

PRO GRADU DOCTORATUS SUMMISQUE IN MEDICINA
HONORIBUS ET PRIVILEGIIS RITE AC LEGITIME
CONSEQUENDIS ERUDITORUM EXAMINI SUMMITTIT

PATRICIUS DICKSON SCOTO-BRITANNUS.

A. D. III. NON. JUL. HORA LOCOQUE SOLITIS.

EDINBURGI,

Apud T. et W. Ruddimannos. M.DCC.L.

ILLUSTRISSIMO

HUGONI

Comiti de MARCHMONT,

Vicecomiti de BLASSONBERRY,

Baroni de POLWART, REDBRAES et GREENLAW:

Ex proceribus Scotis ad Comitia Magnae Britanniae delegatis, UNI;

Ampliſſimae Curiae ad Politicam apud SCOTOS Adminiſtrationem dirigendam conſtitutae, PRAESIDI digniſſimo;

VIRO

OPTIMIS VIRTUTIBUS

PRAEDITO;

LIBERTATIS PATRIAE VINDICI

ACERRIMO;

ARTIUM LIBERALIUM

MAECENATI:

OB MAGNAM BENEVOLENTIAM

IN SE, SUOSQUE ACCUMULATAM,

VENERATIONIS SUAE,

GRATIQUE ANIMI,

TESTANDI CAUSA,

HAS SUORUM STUDIORUM

PRIMITIAS

SACRAS ESSE VULT

PATRICIUS DICKSON.

DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

CHOLERA.

I. CHOLERA eſt violenta ejectio materiae acris bilioſae, ſurſum deorſumque, circa finem aeſtatis, vel autumni initium praecipue ſaeviens; in inſulis, terriſque orientalibus, occidentalibuſque, utplurimum aeſtuans, licet in Britannia haud infrequens.

Vix fortaſſe invenitur morbus, ſaevioribus ſymptomatibus, vel majore periculo ſtipatus, quam eſt *cholera*, acutiſſimus equidem, nam xxiv [a], et etiam quandoque ſpatio vi horarum, aegrum e medio ſuſtuliſſe obſervatus eſt [b].

Vocatur *cholera*, a χολὴ, bilis, et ῥέω, fluo, quia magna quantitas bilis in hoc affectu, infra ſupraque ejicitur; attamen ALEXANDER TRALIANUS [c] vult hoc nomen ab inteſtinis deduci, quia antiqui χολάδες inteſtina nominaverunt; prior vero etymologia, quoniam tam a GALENO,

quam

[a] Syden. cap. de cholera.
[b] Bontius de medicin. Indor. cap. vi. de cholera, edit. L. B.
[c] Lib. viii. cap. xiv.

quam ab HIPPOCRATE, recipitur, magis mihi arridet; ut in omnibus morbis acutis, ſic in *cholera* curanda, ſummo molimine artis, quam citiſſime, utendum eſt. In aeſtate vel autumno, hicce morbus frequentior evadit, quia iis temporibus, fructus horaei magna quantitate abundant, florent vineta, et racemi dulci, gratoque ſucco turgent; homines interim, prava victus ratione inſtructi, hos fructus nimis avide ingurgitant, praetereaque corpora noſtra tunc temporis debiliora ſunt, et fluidiores partes multum diſſipantur: hinc reliquae acriores redduntur, bilis quoque majore acrimonia gaudet; haud igitur mirandum eſt, *choleram* tam frequenter ſaevire in regionibus calidis: nam praeter aëris humidam calidamque naturam [a], fructus horaei, hiſce terrarum plagis, ſua ſponte naſcuntur, et incolae harum regionum, bilioſa temperie praediti ſunt, uti apparet ex frequentia febrium bilioſarum, dyſenteriae bilioſae, cholerae et icteri [b].

II. DIviditur autem, ab auctoribus hicce morbus in duo genera, in humidum, ſciz. et ſiccum, quae multum a ſe mutuo diverſa ſunt.

Prior horum tam ob frequentiam, quam ſymptomatum ejus periculum, bene dignoſcitur; poſterior vero rariſſime

[a] Bontius de medicin. Indor. cap. vi. de cholera.
[b] Idem paſſim.

me occurrit, in quo ventriculus inteſtinaque, ſpiritu flatuoſo diſcurrente, admodum diſtenduntur et cruciantur, qui magna copia infra ſupraque, cum ſtrepitu evacuatur, dolore laterum comitante; ambo obſervavit HIPPOCRATES [c], multique auctores hodierni [d]; *choleram* vero humidam in hac diſſertatiuncula unice dicendam ſtatui.

III. HOmines huic morbo magis obnoxii, qui multa bile ſcatent, laxioreque corporis habitu gaudent, vitam in locis fructiferis degentes; pueros [e] juveneſque, magis quam ſenes invadit, licet aetas provectior ab eo haud immunis ſit.

Iſti homines, qui multa bile gaudent, non ſolum cholerae, ſed etiam omnibus morbis acutis maxime ſubjecti ſunt; bilis vero in naturali ſtatu ad chylopoieſin multum conducit, partes aquoſas, virtute ſua ſaponacea, oleoſis intime commiſcet, et levi ejus ſtimulo, motum inteſtinorum periſtalticum promovet; magna vero quantitate ſecreta, accidente quavis cauſa irritante, in ventriculo, inteſtiniſque ſuas ſtrages efficit, et mirum in modum omnes eorum functiones turbat, dyſenterias, choleraſque creat. Homines vero laxiori habitu praediti, vallibus fructiferis degen-

[c] De victus ratione in morb. acut. ſect. iv. p. 75. edit. Foeſ.
[d] Scnert. tom. 3 et 4. lib. iii. pars i. ſect. ii. cap. xiv. Syden. oper. omn. cap. de cholera. Act med. Berolin. dec. ii. vol. iii. p. 73.
[e] Lom. obſ. medicin. lib. ii. p. 150.

degentes, huic morbo duplici ratione obnoxii ſunt; primo, ob debilem fibrarum ſtatum; ſecundo, ob calidam humidamque aëris in hiſce locis temperiem: adeo enim debilis exiſtit eorum ventriculus, ut ingeſta ſuas plerumque ſequantur indoles: hinc in putridum vel acidum degenerant, ſecundum diverſam eorum naturam; ii vero qui firmiori habitu donantur, ingeſta ex ventriculo in inteſtina citius expellunt, et temperie aëris minus afficiuntur. Junioribus ſecretiones majore quantitate ſemper adſunt, et crapulis fructuum horaeorum magis dediti ſunt: hinc tali aetate *cholera* plus ſaevire obſervatur.

IV. CAuſae antecedentes hujus morbi ſunt, 1. Nimia fructuum horaeorum aut liquoris alicujus fermentantis ingurgitatio.

2. Carnium quorundam animalium, opima pingui nimis refertarum, devoratio.

3. Venenum aliquod, in corpus ſuſceptum.

4. Medicamentum emeticum, vel purgans quodvis nimis forte.

5. Aëris conſtitutio calida, ſimulque humida.

6. Subita mentis mutatio, ab ingrata quacunque cauſa.

1. Nu-

1. Nimia fructuum, &c. Omnia alimenta debili ventriculo ingeſta, ſuas plerumque ſequuntur indoles, et mora, et calore loci, a noſtra natura quam multum recedunt, et noxia omnino evadunt; vegetabilia in acidam naturam ſua ſponte vergunt; omnes vero fructus, praecipue horaei, materia quadam ſubtili conſtitui videntur, qui leviſſimo calore, ad motum incitantur: ubi vero hi fructus, homine, etiam robuſto, nimia quantitate ingurgitantur, ventriculum diſtendunt, irritantque, unde non raro evenit, quod orificia ejus, ſpaſdmodica quaſi conſtrictione occluduntur, et tranſitus ingeſtorum ad inteſtina impeditur; hinc fermentatio haecce, jam incepta, multum augetur, aër elaſticus, materia ſubtiliſſima, venenum fere referente, imbutus, generatur, qui mirum in modum ſenſiles ventriculi tunicas irritat; hinc partes vicinae in conſenſum ducuntur, et violenta contractione, ingratum onus e corpore ejicitur. Multa vero vegetabilia, ſine fermentatione hos effectus producunt, quae acrimonia quadam naturali agere videntur, uti refert BONTIUS de *Ananas*[a], cujus ſuccus adeo erodentis eſt naturae, ut chalybem exedere, et ſi incaute devoratus, *choleras*, et dyſenterias lethales producere valeat; fructus vero, qui hunc morbum producunt, ſunt praecipue, uvae, melones, cucumeres, malae Perſicae, pyrae, poma, multaque alia; et BONTIUS [b] refert, quod ficus Indici (apud JAVANENSES *Pyſang* dicti,) *chole-*

[a] De medicin. Indor. Dialog. vi. de fruct. &c. edit. L. B.
[b] Idem.

ram producunt, niſi caſeo comedentur; liquores fermentati, vel fermentantes, hunc morbum ſaepiſſime creant, et eodem modo, ac fructus horaei, ſuos pariunt effectus; omnes enim liquores fermentantes, ſpiritum flatuoſum, et quaſi venenatum emittunt, multorum morborum, et non raro ipſius mortis cauſam: et HIPPOCRATES, multis in locis memorat, *choleras* accidiſſe, ex fructuum horaeorum, et vini dulcis ingurgitatione [c], nec deſunt exempla in BRITANNIA, *cholerae* a cerevifia tenui inductae, uti apparet ex hiſtoria viri in actis Anglicanis, a Domino ST. ANDRE relata [d].

2 Carnium quorundam animalium, *&c.* Omnia animlia, poſt mortem, in loco calido humidoque, ſua ſponte putreſcunt, et corpori noſtro exitialia evadunt; guttula enim ovi putridi, in ventriculum incaute ſuſcepta, vomitum, dyſenteriam, et etiam vitae periculum ſaepe infert.

Experientia quoque compertum habemus, quaedam animalia citius quam alia, in putredinem vergere; ea enim, quae victu animali veſcuntur, vel valido exercitio conſueta ſunt, uti omnes aves rapaces, et ferae, quae vel volatu longo, vel curſu velociori, animos hominum ingenua voluptate oblectant; haec, inquam, animalia, omnes eorum ſuccos magis elaboratos habent, et ad alcalinam naturam quam

[c] De morbis vulgar. lib. vii. ſect. vii. p. 249.—257.
[d] Philoſoph. tranſact. No. 351. p. 580.

quam propius accedentes; hinc putredo citius iis conciliatur. Nonnullae vero ſunt partes ejuſdem animalis, quae citius in putredinem vergunt, uti partes pinguiores; et tunc intolerabilem foetorem emittunt: et rationi non incongruum videtur ſupponere, hunc foetorem in carnibus putrefactis, ſolummodo oriri, a parte oleoſa ſale combinata: ſi enim arte chemica, ſal, oleo ſuo perambuſto liberatus ſit, maxime volatilis evadit, naſum acriter ſtimulat, ſed nullo malo odore inquinatur; ſi vero partes pinguiores animalium, nimia copia ingerantur, diriſſima ſymptomata plerumque producunt; ſtomacho enim crapula diſtento, orificia ejus occluduntur, hinc tranſitus ingeſtorum ad inteſtina impeditur, et calore loci, rancidiſſima iis natura conciliatur; partes oleoſae, ſua viſcoſitate, internae ventriculi ſuperficiei adhaerent, et acrimonia earum tunicas ſenſiles irritant inflammantque. Aër elaſticus hac putrefactione generatur, qui rancida materia imbutus, et per ſuperiora emiſſus, ructus nidoroſos efficit, ingeſta, longa mora, acriora redduntur; hinc nauſeam, vomitumque, et *choleram* producunt: et HIPPOCRATES, [d] in eximio libro de victus ratione, in morbis acutis, memorat carnes quaſdam, quae *choleram* inducunt; *ſcil.* " caprinae carnes,
" omnia quae bubulis inſunt vitia habent, cruditatem, fla-
" tuſque, et ructus magis movent, et *choleram* gignunt,—
" porcellae carnes pravae ſunt, cum crudiores, aut per-
" am-

[d] Sect. iv. p. 75. edit. Foeſ.

" ambuſtae fuerint, nempe tum *choleram* magis gignunt, " et turbationem faciunt;" et in altero loco [e], enarrat hiſtoriam *cholerae*, ex eſu carnium ſuillarum, fructuumque horaeorum, et vini ſuavis ingurgitatione inductae.

3, Venenum aliquod, *&c.* Omnia venena, ut acriori natura gaudent, ſic irritant ventriculum et inteſtina, mucum eorum abradunt, et inflammationes, gangraenas aliaque diriſſima ſymptomata quandoque inducunt: a violenta irritatione, non ſolum diaphragma, ſed et etiam ductus bilioſi afficiuntur; hinc vomitus, et alvi dejectiones bilioſae; SENERTUS [f] memorat BOLETUM (ex genere fungorum,) hunc morbum excitaſſe, et PROSPER ALPINUS [g] haec habet verba, " *Choleram*, et magnam quidem, ex eſu fun" gorum venenatorum, nos ſaepe obortam vidimus." Anne igitur apparet, qualitatem certam ſpecificam, ad hunc morbum incitandum, quibuſdam venenis, magis quam aliis ineſſe? multa enim venena in corpus ſuſcepta, diriſſima ſymptomata, et etiam mortem ſine *cholera* producunt.

4 Medicamentum emeticum, *&c.* Omnia haec medicamina, fortiori doſi propinata, praecipue purgantia reſinoſa, magna eorum acrimonia, et viſcoſitate, tunicas ventriculi et inteſtinorum irritant, inflammantque, et majorem liquidi copiam verſus has partes derivant; bilis interim,

e De morb. vulg. lib. v. ſect vii. p. 249.
f Tom. 3. et 4. lib. iii. pars i. ſect ii. p. 406.
g De medicin. method. lib. xiii cap. vi. p. 751.

rim, violenta vomitus actione, exprimitur: hinc *cholera* inducitur, et vix ulla venena fortaſſe ſaeviora ſymptomata producunt, ac fortiores emeticorum vel purgantium doſes; tormina enim, ſpaſmi, convulſiones, dyſenteriae et *cholerae* hac origine oriri obſervantur, teſtantibus Senerto [a] et Riverio [b]. Et memini me ſemel vidiſſe gr. xx. Rhei electi, et gr. iv mercurii dulcis juveni delicatiori propinata, tam violentam dyſenteriam induxiſſe, ut, non obſtantibus medicamentis adſtringentibus et opiatis, conſilio viri in arte medica ad ſummos honores merito evecti praeſcriptis, uno die ſeptuagies alvum exoneraverit; ſiſtebatur paululum die ſequenti, ſudore per totum corpus oborto, recurrebat tamen tertio, et per quinquaginta vices alvum iterum ducebat; recuperavit vires juvenis, et apud vivos jam eſt.

5 Aëris conſtitutio, &c. Nil plus conducit ad corruptionem ſpontaneam inducendam, quam haecce aëris diſpoſitio; partes enim carnium et fructuum in balneo quaſi emollit et relaxat, et partes eorum ad motum inteſtinum incitat; experientia enim comprobat, quam citiſſime in aeſtate, carnes putredinem, et vegetabilia fermentationem vel putrefactionem ſubeant; praeterea aër humidus et calidus corpus noſtrum multum debilitat, et ad functiones naturales ineptum quodammodo reddit: hinc ingeſta ſuas indoles ſequi aptiora ſunt, et Bontius [c] ait, quod

 praeter

[a] Tom. 3. et 4. lib. pars 1. ſect. 2. p. 406.
[b] Obſ. centur. 2. obſ. 19. p. 36.
[c] De morb. Indor. cap. vi. edit. L. B.

praeter magnam edendi licentiam, aëris conſtitutio calida et humida apud Indos, hunc morbum incitare conducat.

6. Subita mentis mutatio, &c. Tam multi et graves ſunt animi pathematum effectus ad morbos producendos, praecipue iis quibus mobile adeſt genus nervoſum, ut brevitati hujus diſſertatiunculae, omnes eos enumerare, minime congrueret; nemini non notum eſt, quae dira ſymptomata ex ſubito iracundiae impetu oriuntur; homo qui paullo antea bene ſe habuit, ex ſubito irae impulſu, quaſi furit, oculi fulgent, in orbitis revolvuntur, crebriſque micant ignibus; facies nunc pallore, nunc rubedine ſuffuſa, irregularem ſanguinis transfluxum indicat, qui aliquando, velociori motu, turget omnes arterias, vel, retrogrado curſu, circa cor accumulatur; anhelat, vixque verba proferre poteſt, totum genus nervoſum afficitur, cum aucta liquorum ſecretione, et ſpaſmi convulſioneſque per totum corpus oriuntur; bile vero tunc temporis magna quantitate circa praecordia accumulata, *cholera* incitari poteſt. Huic opinioni ſuffragatur SENERTUS [a], aliique auctores; ex ſubita enim ira omnes humores noſtri in alienam mutantur naturam, et noxii omnino evadunt: hinc variis modis eos expellere molitur natura, nec deſunt exempla hominum, ex valido iracundiae impetu, ſubito e vita migrantium [b].

IV. Pri-

[a] Vol 3 et 4. cap. xiii. p. 406.
[b] Swan's Notes upon Sydenham, Chap. vii. p. 173.

V. PRimaria hujuſce morbi ſymptomata ſunt, laſſitudo inſolita, rigor nauſeaque, cum violenta ejectione infra ſupraque materiae ſpumantis bilioſae, nunc acidae, nunc putridae naturae, pro diverſa cauſa morbi, in initio flaveſcentis, ſenſim ſenſimque praſinum induentis calorem, in rubrum atrumque tandem deſinentis, magnus dolor, cardialgia et ventriculi morſus ſentiuntur, ſtomachi et inteſtinorum inflationibus, torminibuſque acutiſſimis adjunctis; ſitis adeſt inexplebilis, & magnum ciborum faſtidium, cum calore, continuaque corporis jactatione, pulſus celer, parvus, intermittens, anxietas magna circa praecordia, urina ſuppreſſa, faeces per os ejectae, ſudor frigidus corpus invadit; vertigo, animi deliquium, ſingultus, convulſiones in diverſis corporis partibus, inanis, ac perpetuus ad vomendum conatus, aegrum infeſtat atque teneſmus, digiti incurvantur, ungues livent, oculi caligine obducti, voce privatur aeger, frigent

gent rigentque extremitates, mors denique miſerum e medio tollit.

In initio omnium morborum acutorum, laſſitudo quaedam, vel corporis gravitas, ſemper adeſt, quae a variis cauſis oriri poteſt, vel a plethora, vaſa ultra tonum extendente, vel a genere nervoſo male affecto; hinc defectu liquidi nervoſi, corpus aegre incitatur; in *cholera* vero, quae a magna ingurgitatione oritur, ventriculi arteriae, vaſaque vicina comprimuntur, qua ſanguis majori copia verſus alias partes ruit, pulpoſa cerebri medulla comprimitur, et influxus, vel ſecretio liquidi nervoſi, in muſculos impeditur; unde laſſitudo oriatur, et ab eodem quoque fonte rigor oriri videtur. Nauſea vero pendet ab ingrata iſta ſenſatione in ſtomacho, quae continuo aucta partes vicinas in conſenſum ducit, et violenta convulſione ingeſta foras ejiciuntur: quod primo ejicitur, ingeſtis exceptis, aquoſum apparet, tandemque bilioſum. Mirum ſane videtur, unde tam magna quantitas, quae in hoc morbo ejicitur, deveniret; bilis enim magna quantitate ejicitur, aqua vero, vel lympha, multo majore, ab omni parte ad ſtomachum mitti videtur. Lympha pancreatica magna quantitate ſecernitur, et ex omnibus ventriculi, inteſtinorumque glandulis. Quae evomuntur diverſae ſunt indolis, aliquando alcalinae naturae, aliquando acidae, quae multum pendet a natura ingeſtorum: nam ſi ex vegeta-

getabili aſſumuntur regno, materia, quae primo ejicitur, in acidum vergit: ſi vero morbus ortus eſſet, a nimia ingurgitatione carnium pinguiorum, tunc ingeſtis rancida natura conciliatur, ut antea memoratum fuerat, § 4. No. 1, 2, comment. A qua vero cauſa, diverſus color ejectionum pendet, non tam facile explicatur: norunt enim *Chemici*, a diverſa liquorum cum bile miſtione, diverſos colores oriri; ſed an haecce miſtio in ventriculo perficitur, non auſus ſum dicere, et vix tantas poſſum componere lites; tantum hic obſervare liceat, quo frequentior adeſt colorum mutatio, eo pejus eſſe, uti olim obſervavit Hippocrates [a], " Si vero quod vomitur porraceum, aut " lividum, aut nigrum fuerit, quiſquis horum colorum " fuerit, eum malum exiſtimare oportet.——Si vero o" mnes idem homo, colores vomat, id admodum exitiale " jam eſt.——Celerrimam autem mortem prodit vomi" tio livida, ſi graviter oleat." Significat enim magnam humorum corruptelam: hinc gangraenae non levis ſuſpicio.

Magnus dolor, cardialgia et ventriculi morſus, &c. Omnia haec ſymptomata oriuntur a magna humorum acrimonia; nam non ſolum ingeſta corrupta, ſed etiam bilis, ſua acrimonia ſenſiles ventriculi tunicas irritant. Ab ingeſtis vero corruptis, aër elaſticus magna copia eliminatur, qui mirum in modum diſtendit inteſtina,

[a] Prognoſt. lib. ii. ſent. 39, 40, 41. p. 639. Charter. tom. viii.

na, ob continuam ejus rarefactionem; ab acri vero materia, ſpaſmus inteſtinis inducitur, et ſacculo quaſi includitur aër; hinc tormina ſaeviſſima oriuntur.

Sitis adeſt inexplebilis. Liquidioribus ſanguinis partibus, per vomitum et ſeceſſum emiſſis, haud mirandum, ſi aeger inexplebili ſiti afficiatur; ſanguis enim evacuationibus ſpiſſior redditur, unde ſecretiones non perficiuntur; a continua vero ſtomachi irritatione magnus circa praecordia aliquando oritur aeſtus; hinc aegri gelidam aquam avide ingurgitant, debilis interim ſtomachus, omne ciborum genus faſtidit, et ob magnam irritationem, ne vel leviſſimum ferre poteſt.

Continua corporis jactatio oritur a magna perturbatione, quae tunc temporis in corpore exiſtit, et ſemper malum denunciat, ſi cum ſuſpiriis frequentibus adjuncta ſit, ſignificat enim magnum impedimentum ſanguinis per pulmones tranſeuntis; vel fortaſſe oriri poteſt ex obſtructione ſanguinis fluxus per hepar: hinc accumulatur in trunco venae portarum, et venis meſeraicis.

Pulſus celer, parvus, intermittens, ut cauſam agnoſcit, immeabilem ſanguinis viſciditatem, a conſumptione liquidioris ejus partis: hinc difficilis ejus per pulmones tranſitus, et evacuationi cordis magna reſiſtentia; unde repetitis ictibus ſeſe evacuare nititur, hinc intermittens; a minore vero quantitate in arterias immiſſa, pulſus parvi cauſa haud latet; ab his quoque pendet, anxietatis

xietatis cauſa, ſciz. ob ſanguinem circa pulmones et cor accumulatum.

Urina ſuppreſſa, &c. A ſpaſmo fortaſſe collum veſicae conſtringente, aliquando vero in hoc morbo ardor adeſt urinae, ob materiae morbificae verſus has partes metaſtaſin, et pro peſſimo ſigno ſemper habetur.

Faeces per os ejectae, ob inverſum periſtalticum inteſtinorum motum, ut in ileo, ſymptoma in hoc morbo perquam lethale, et indicat magnis inflammationibus inteſtina obſideri.

Sudor frigidus, vertigo, animi deliquium, &c. denotant magnam corporis debilitatem, et defectum circulationis ſanguinis per vaſa encephali; hinc relaxatio totius corporis, et ſua ſponte emanat ſudor frigidus, ſignum in moribundis maxime obſervabile, et etiam oriri poteſt a ſubito ſpaſmo in vaſis cutaneis inducto, unde exprimitur hicce humor.

Singultus, convulſiones, &c. A magna irritatione in genus nervoſum, hinc irregularis liquido nervoſo influxus conciliatur, et nunc tam magna adeſt perturbatio, ut ſenſibus omnino privati ſint; ſtructurae corporeae ruina minatur; et ad impulſionem vel energiam mentis accipiendam, inepta omnino redditur; hinc ſanguis per canales ſolitas non amplius tranſit, frigent effoetae in corpore vires, et ad ſuperos dilaſſata anima migrat.

VI. Se-

VI. SEdes hujus morbi eſt in ventriculo, inteſtiniſque.

De hujus rei veritate haud dubitandum, diſſecta enim cadavera hoc docent, inflammata quippe ventriculus et inteſtina ſemper inventa fuere; praeterea, ſymptomata primaria hoc evincunt.

VII. DEcurſus hujus mali tertium quartumve diem raro ſuperat, quinto vel ſexto plerumque lethalis, ſaepiſſime vero necat ſpatio xxiv. horarum.

In hac violenta totius corporis perturbatione, haud mirandum, ſi in tam parvo temporis ſpatio de vita actum ſit, vix ulla enim adeſt in corpore functio quae non turbatur, magna praeterea iſta ſympathia, quae inter cranium et viſcera abdominalia eſt, multum conducit hunc morbum lethalem reddere; ſaepiſſime enim vidimus epilepſias, apoplexias, &c. a ventriculo affecto induci. Nam violenta iſta irritatio, qua in hoc morbo ventriculus afficitur, inflammationem, gangraenam et ſphacelum, ſaepe inducit, unde cita mors; in viſceribus abdominalibus magna inflammatio, cum majori periculo quam aliis partibus, ſemper comitatur, quia ob acrimoniam ingeſtorum cito in gangraenam tendit. Apud varios auctores, varium memoratur tempus, quo abſolvitur plerumque hicce morbus,

bus Hippocrates [r] tribus diebus, Senertus [s] uno vel altero die, vel certe tertio, hunc morbum lethalem eſſe ait, Sydenhamus [t] vero, plerumque ſpatio xxiv. horarum terminaſſe, et Bontius [u] hiſtoriam *cholerae* enarrat, quae ſpatio ſex horarum, aegrum necavit.

VII. DEſinit in ſanitatem, alium morbum, vel mortem.

Quum morbus nihil aliud ſit, quam conamen naturae, quo priſtinam ſanitatem recuperare nititur, facile patet, naturam vel morbo ſuperari, vel eum ita debellare poſſe, ut ſana conditio corpori concilietur; antequam vero natura penitus ſuperetur, morbus primarius, reliquos, ſaepe comites inducit; ſic pleuritis lethalis, tandem peripneumoniam inducit; ſic et aliquando angina violenta: hicce morbus in ſanitatem, duplici modo tendit, primo, *ſcil.* quatenus ſtomachus a morboſo onere liberatur, quod in omni *cholera*, a nimia ingurgitatione accidere poteſt; ſed hic morbus aliquando criticus invenitur, nam Galenus [a] ait, " Sunt, quibus diarrhaea et *cholera*, certis " intervallis, omnem corporis redundantiam evacuant, " et in febribus nonnullis, critica omnino invenitur;" et

E ſic

[r] De morb.vulg. lib. vii. ſect. vii. p. 326.
[ſ] Pract. lib. iii. pars 1. ſect. ii. cap. xiii.
[t] De choler. cap. vi.
[v] De morb. Indor. cap. vi. de chol.
[a] 7. Meth. med. cap. ii.

ſic HIPPOCRATES[a], "Febres lypyriae, non niſi per *choleram*, effuſa bile, ſolvuntur:" in hoc febrium genere, internae partes ſummo calore tentantur, unde fortaſſe, bilis, et materia acris, circa praecordia accumulantur, et ventriculum, inteſtinaque irritant ad has dejectiones; nam AETIUS [b] ait, "febrem lypyriam accendi ab eryſapelate, "circa ventrem conſiſtente."

Solet plerumque [c], febres tertianas, et ſemitertianas, comitari, ſed ut criſis, in hiſce morbis, vix conſiderari meretur.

In alium morbum, et mortem, vomitus aliquando in hoc morbo ceſſat, et a magno, verſus has partes, liquorum fluxu, in dyſenteriam quandoque tranſit, et ut dyſenteria, tractari debet.

Si vero morbus diu durat, ſaevioribus ſymptomatibus ſtipatus, a violenta irritatione, et febre, in inflammationem ſaepe tendit, quae, ob violentiam ſymptomatôn, et partes affectas, in gangraenam deſinit.

IX. CAuſa ejus proxima, eſt materia aliqua acris, ventriculum, et inteſtina, irritans.

Cauſa proxima ſenſibus apparet, et in omni *cholerae* genere, etiam criticae, ab irritatione ventriculi, et inteſtinorum

[a] Coac. praenot. ſect. ii. 118. No. 120.
[b] Tetrab. ſerm. ii. cap. 89.
[c] Proſper. Alpin. de medicin. method. cap. vi. p. 751.

norum ſemper accidit: cauſae remotae in § 4. enumerantur, et ſuos effectus acrimonia ſemper edunt.

X. HIS vero praemiſſis, 3. 4. 5. 6. eventus haud incertus deduci poteſt, nec latet curatio.

Quemadmodum morbus hic ſaevus, et velox eſt, ſic raro, prognoſin fauſtam pronunciare licet: ſi vero vomitus, et ſeceſſus leniri vel ſiſti poſſint, curatio exſpectanda [e], quo vero perturbatio ventris major eſt, et quo ventriculus magis afficitur, eo periculoſius malum [f]; ſi enim omnes colores evomant, cito lethalis; vel [g] ſi ſudor frigidus, corpus obſideat, vel convulſiones oriantur, aut ſi quod evomitur, loturam carnis referat, male oleat, et ſtercoreum [h] ſit, et ſi in febre peſtilentiali acciderit, [i] vitae vix ulla manet ſpes; pulſus parvus, vix ſenſibilis, cum animi deliquio, eſt peſſimum ſignum; et, ut ait Celsus [k], " qui-
" bus concurrentibus, mirum non eſt, ſi ſubito quis mori-
" atur." Nunc ad curationem veniendum,

XI. QUae indicat, 1. correctionem, et ablationem, materiae morbificae, in primis

e Senert. tom. 3. et 4. pract lib. iii. pars i. ſect. ii. cap. xiii.
f Hip. progn. lib. ii. Sent. 39—40—41. p. 639. charter.
g Hoffman. ſect i. cap. xvi. ſect. xiii. p. 393. tom. 1.
h Lom. obſerv. med. p. 151.
i Senert. loco citato.
k Lib iv. cap. xi.

mis viis. 2. Symptomatum ſaeviorum ſedationem. 3. Partium affectarum praeprimis, atque totius corporis roborationem.

Ut cholerae cauſa proxima, eſt irritatio ventriculi, et inteſtinorum, patet igitur hancce irritationem tollendam, antequam morbus curari poteſt; nam, ablata cauſa, ceſſat plerumque effectus: melius eſt, ſi modo vires aegri ſufficiant, materiam morboſam e primis viis eliminare, quam ejus naturam mutare, vel corrigere; poſt ablationem materiae morbificae, e primis viis, ſymptomata ſaeviora mitigari debent, in hoc enim morbo, adeo turbantur omnes functiones, ut ſingularis fere curatio, iis neceſſaria ſit; poſt ſedationem ſymptomatum ſaeviorum, partes affectae totumque corpus, morbo adeo debilitantur, ut, niſi roborentur, alius morbus exſpectari poſſit.

XII. PRior igitur ſcopus attingitur,

1. Largos hauſtus, liquoris alicujus tenuis, blandi, demulcentis, diluentis, ad vomitum uſque bibendo, clyſmata mollia, diluentia, laxantia injiciendo, et remediis morbo contrariis; purgantibus blandis, debitis intervallis repetitis, utendo.

2. Sanguinis miſſione, ſi adſint ſigna pletho-

rae

rae vel inflammationis, opiata, parca doſi ſaepe repetita, adhibendo, aërem liberum, purum, frigidiuſculum, quietem omnimodo conciliando; in ſumma virium proſtratione cardiaca propinando, et ſtimulantia externe applicando.

3. Victu tenui, levi, nullo acri gaudente, parca quantitate ſimul recepta, potus ſit levis, roborans, uti cyathus vini generoſi, bis, vel ter de die, frictione, equitatione, vectione in rheda, aliiſque exercitiis utendis.

Si *cholera*, a cauſis 1, 2, 3, 5. § 4. oriatur, methodus memorata, ſummo cum fructu inſtitui poteſt; hiſce enim liquoribus, materia morbifica ita diluitur, ut innoxia omnino fiat: ſic oleum vitrioli in ventriculum, vel os ſuſceptum, diriſſima ſymptomata producit; larga vero aquae quantitate mixtum, gratiſſimum medicamentum praebet, in morbis acutis, haud contemnendum. Sic in *cholera*, larga potatione liquorum diluentium, demulcentium, partes acres ad magnas diſtantias a ſe mutuo removentur, unde minus fortiter ſtomachum afficiunt; ſi vero ad vomitum uſque bibantur, tunc materia morbifica e corpore ejicitur: omnes hi liquores in textu recitati, plus boni praebent, quam medicamenta emetica dicta; acrimonia enim ſua, majorem irritationem producunt: hinc

oleum addunt camino; ergo caute evitanda; de purgantibus eadem regula obſervanda, et minime propinanda, niſi deſinente morbo, et tunc leniſſimi etiam generis, ne ſua acrimonia lethalem dyſenteriam inducant; liquores vero iſti blandi, demulcentes, ſunt, jura carnium inſulſarum, quae accuratiſſimus SYDENHAMUS, in hoc morbo magnopere laudat; decoctum hordei, ſerum lactis, clyſmata ex jure carnium inſulſarum, vel inteſtinorum animalium, cum oleo dulci, vel ex decocto hordei, ex lacte et oleo, &c. Emulſiones amygdalarum, decoctum althaeae, liquoritiae, &c. nec adeo laudata POLENTA [a] (ab antiquis in hodiernam praxin recepta) negligi debet. Si morbus a cauſa 1ma § 4. ortus eſt, poſt vomitionem, medicamenta morbo contraria in uſum revocanda, ſciz. alcalica, abſorbentia, inter quae primum tenet locum magneſia alba, acidum enim in primis haerens abſorbet, et leniter alvum ducit. Si a cauſa ſecunda. vel etiam a magna copia bilis, tunc medicamenta putredini reſiſtentia uſurpentur, ut vinum Rhenanum, omnia leni acido gaudentia, cum victu vegetabili hic proſunt, poſt haec alvus leniter duci debet, parvis et repetitis rhei doſibus, infuſo amaro, cum rheo vel tamarindis. Caſſia in hoc morbo, ſecundum BONTIUM [b], caute evitanda, morbum enim pejorem reddit.

Si vero a cauſa 3tia, jura carnium, ut agninae, vitulinae, et medicamenta oleoſa, gelatinoſa, emulſiones, &c. lar-

ga

[a] Edinburgh Medical Eſſays, Vol. vi.
[b] De morb, Indor. cap. xxix. de caſſia ſolutiva.

ga quantitate ad vomitum uſque ingeri debent: clyſmata oleoſa, ex decocto hordei, omni bihorio, (donec ceſſat vomitus) injicienda ſunt, caute evitando omnia quae ulla acrimonia gaudent. Ad quartam cauſam ſpectant medicamenta blandiſſima, oleoſa, ut jura carnium inſulſarum fortiora, gelatina cornu cervi, pedum vituli, nullo aromate condita, opiata parvis doſibus ſaepe repetitis, cum hauſtulo vini rubri tepidi, fomenta ex vino rubro, et epithemata ex therica cum L. L. ad regionem epigaſtricam applicata, clyſmata ex amylo cum L. L. injecta, magnopere proſunt. Si vero a cauſa 6ta oritur morbus, tunc quies animo concilietur, ingrata cauſa auferenda, opiata hic boni uſus, et medicamenta diluentia, blanda, refrigerantia.

Ad ſecundam indicationem, ſanguinis miſſio in corpore plethorico ſemper inſtitui debet, ne a violentia morbi inflammatio inducatur, quae fere ſemper lethalis, nam a natura partium affectarum, et ob vicinitatem ingeſtorum, aliarumque rerum acrimonia gaudentium, gangraena non raro inducitur, et in omni eventu, niſi ſumma adeſt virium proſtratio, ſanguinis miſſio in initio inſtituatur; opiata hic ſummi ſunt uſus, quia magnam hanc perturbationem quodammodo compeſcunt, et ſomnum conciliant, in parca doſi vero, et ſaepe repetita, ne, ſciz. ob ſtomachum jam multum irritatum, et muco fere orbatum, ſpaſmi vel convulſiones inducantur.

Aëre puro, frigidiuſculo, quiete, &c. frui, in hoc, velut in omni alio morbo acuto, multum prodeſt; vis enim febris inde multum minuitur, jactatio illa moleſta aufertur: hinc placidiſſimus, et jam gratiſſimus ſomnus conciliatur.

Ad convulſiones et frigus extremorum, proſunt epiſpaſtica, frictiones cum unguentis aromaticis, epithemata aromatica ſpirituoſa, opiata, epigaſtricae regioni applicata, fomentationes ſpirituoſae aromaticae, cum hauſtulo vini rubri, ſi magna adeſt virium proſtratio; ad tertiam intentionem ſpectet victus tenuis, levis, nullo acri gaudens; ſi aeger acido ſpontaneo laborat, victus ex animali regno deſumatur; ſi vero morbus ortus ſit a nimia devoratione carnium, tunc victus vegetabilis prodeſt, parca vero quantitate aſſumi debet, ne recrudeſcat morbus; vinum rubrum, *Oporto* dictum, vel et Gallicum hic boni uſus, utpote quae primas vias corroborant, frictiones, equitationes, &c. quia totum corpus firmant, et digeſtionem promovent, nec medicamenta amara ſtomachica negligi debent; ſummi enim hic ſunt uſus, ut etiam cortex Peruvianus, qui mirum in modum, non ſolum inteſtinis, ſed etiam toti corpori robur conciliat.

FINIS.